

Meidenparticipatie in de buitenruimte van Den Haag Zuidwest

Een kwalitatief onderzoek naar de rol van sociale factoren in de
participatiebereidheid van meiden in de publieke ruimte van Den
Haag Zuidwest

Universiteit
Leiden

AI-statement: Bij het schrijven van deze scriptie is AI uitsluitend gebruikt als ondersteuning bij spelling, grammatica en het herschrijven van enkele eigen geformuleerde zinnen. Het gebruik van AI heeft plaatsgevonden binnen de daarvoor geldende richtlijnen van de faculteit.

Bachelorproject Bestuurskunde (Beleid, Bestuur en Organisatie)

Lemmers, E.E. (Eline), s4082826

Begeleider: Drs. H.A.R.J. Barsch MA

Aantal woorden: 8411

19 mei 2026

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op de participatiebereidheid van meiden tussen de 13 en 19 jaar in Den Haag Zuidwest en onderzoekt welke rol sociale factoren spelen in de relatie tussen hun ervaringen in de buitenruimte en hun bereidheid om te participeren in besluitvorming over die ruimte. Hoewel participatie en sociale veiligheid beide vaak onderzocht zijn, wordt de relatie tussen ervaringen van meiden in de publieke ruimte en participatiebereidheid nog beperkt belicht. Dit onderzoek probeert dit gat op te vullen door inzichten uit literatuur over coproductie, sociale veiligheid en publieke ruimte met elkaar te verbinden.

Voor dit onderzoek is kwalitatief veldwerk uitgevoerd in Den Haag Zuidwest. De dataverzameling bestond uit observaties, informele gesprekken en participerende observatie tijdens kunstworkshops met meiden. Het onderzoek bouwt voort op het model van Van Eijk en Steen, waarin participatiebereidheid wordt benaderd vanuit ervaren relevantie (salience), toegankelijkheid (ease) en vertrouwen (trust).

De resultaten laten zien dat participatiebereidheid sterk afhankelijk is van de manier waarop meiden de publieke ruimte ervaren. Participatie wordt vooral als relevant ervaren wanneer onderwerpen direct aansluiten op het dagelijks leven van respondenten. Daarnaast blijkt toegankelijkheid een belangrijke voorwaarde voor deelname. Participatie wordt laagdrempeliger wanneer activiteiten plaatsvinden in vertrouwde omgevingen, via bestaande sociale netwerken en in groepsverband met vriendinnen. Ook creatieve en informele werkvormen blijken beter aan te sluiten bij de leefwereld van meiden dan formele participatievormen.

Verder tonen de resultaten aan dat vertrouwen in participatieprocessen vaak voorwaardelijk is. Veel respondenten twijfelen of hun mening daadwerkelijk invloed heeft. Tegelijkertijd blijkt dat negatieve ervaringen in de buitenruimte een dubbel effect kunnen hebben. Enerzijds vergroten ervaringen met sociale onveiligheid de ervaren urgentie om mee te praten over de leefomgeving, anderzijds leiden dezelfde ervaringen soms tot vermijdingsgedrag en daardoor ook minder betrokkenheid bij participatieprocessen.

Het onderzoek concludeert dat participatie van meiden niet vanzelfsprekend is, maar ontstaat op het snijvlak van ervaringen en sociale context. Sociale veiligheid beïnvloedt daarbij niet alleen het gebruik van de publieke ruimte, maar ook de mate waarin meiden zich mede-eigenaar voelen van hun leefomgeving en bereid zijn hierover mee te denken.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Inhoudsopgave.....	3
Inleiding.....	5
Theoretisch kader.....	8
2.1 Meiden en de publieke ruimte.....	8
2.2 Participatie en coproductie in de leefomgeving.....	8
2.3 Motivatie voor participatie van meiden.....	9
2.4 Theoretisch model van Van Eijk & Steen (2016).....	10
2.4.1 Saliency (ervaren relevantie van participatie).....	10
2.4.2 Ease (toegankelijkheid van participatie).....	11
2.4.3 Trust (vertrouwen in proces en instituties).....	11
2.5 Sociale factoren in relatie tot participatie.....	12
2.5.1 Sociale veiligheid.....	12
2.5.2 Sociale normen en gender.....	13
2.5.3 Sociale verbondenheid.....	13
2.6 Integratie en conceptueel model.....	14
2.7 Hypothesen.....	14
Methode.....	16
3.1 Onderzoeksdesign.....	16
3.2 Casusselectie.....	16
3.3 Onderzoeksmethoden.....	17
Participerende observatie.....	17
Informeel en semigestructureerde gesprekken.....	18
Ethiek.....	19
3.4 Selectie van respondenten.....	19
3.5 Operationalisatie.....	19
3.6 Data-analyse.....	21
Tabel 1 - Coderingsschema.....	22

3.7 Validiteit en betrouwbaarheid.....	26
Resultaten.....	27
4.1 Algemene indruk van de respondenten.....	27
4.2 Saliënce: ervaren relevantie van participatie.....	27
4.3 Ease: toegankelijkheid van participatie.....	28
Sociale toegankelijkheid.....	28
Praktische toegankelijkheid.....	29
Cognitieve toegankelijkheid.....	29
Analyse.....	29
4.4 Trust: vertrouwen in invloed en serieus genomen worden.....	29
4.5 Sociale factoren en ervaringen in de buitenruimte.....	30
4.6 Overkoepelende bevindingen.....	31
Discussie.....	32
5.1 Limitaties.....	32
5.2 Vervolgonderzoek.....	32
Conclusie.....	34
6.1 Hypothesen.....	34
6.2 Participatiebereidheid van meiden in Den Haag Zuidwest.....	36
6.3 Samenvattend inzicht.....	36
Referenties.....	38
Bijlagen.....	41

Inleiding

In Den Haag Zuidwest stapelen maatschappelijke vraagstukken zich al een tijdje op. Armoede, werkloosheid en onveiligheidsgevoelens komen hier bovengemiddeld vaak voor, waardoor gezondheid, sociale samenhang, toekomstperspectief en vertrouwen in instituties onder druk staan. Cijfers uit het uitvoeringsplan van het Nationaal Programma Den Haag Zuidwest laten zien dat de wijken Moerwijk, Morgenstond en Bouwlust/Vrederust op vrijwel alle indicatoren achterblijven bij het stedelijk gemiddelde (Schaapman & van Zanen, 2023).

De situatie in Zuidwest kan worden omschreven als een zogenoemd *wicked problem*: een complex en hardnekkig vraagstuk waarbij oorzaken en gevolgen met elkaar verweven zijn en er geen eenduidige oplossing bestaat (Rittel & Webber, 1973). Problemen zoals onderwijsachterstanden, armoede en gezondheidsverschillen versterken elkaar wederzijds, terwijl gevoelens van onveiligheid en een gebrek aan perspectief weer invloed hebben op participatie en vertrouwen in de overheid. Dit maakt duidelijk dat korte termijn oplossingen onvoldoende zijn. Het Nationaal Programma Den Haag Zuidwest kiest daarom voor een intensieve en langdurige aanpak van twintig jaar (Schaapman & van Zanen, 2023).

Binnen deze aanpak speelt burgerparticipatie een belangrijke rol. Inwoners worden niet alleen gezien als doelgroep van beleid, maar als mede-eigenaar van de ontwikkeling van hun wijk (Dinjens, 2010). In de praktijk blijkt echter dat participatieprocessen vaak worden gedomineerd door hogeropgeleide en mondige burgers (Michels, 2011). Onderzoek laat zien dat bepaalde groepen burgers structureel minder deelnemen aan participatieprocessen. Jongeren, en in het bijzonder meiden, behoren tot deze ondervertegenwoordigde groepen (Hurenkamp & Tonkens, 2020). Dit wordt mede verklaard doordat participatievormen vaak onvoldoende aansluiten bij hun leefwereld, communicatiestijl en dagelijkse routines (Michels, 2011; Van den Berg, 2021). In dit onderzoek ligt de focus specifiek op coproductieve vormen van participatie, waarbij inwoners actief meedenken over de inrichting van hun leefomgeving.

De inrichting van de fysieke leefomgeving is een belangrijk onderwerp waarin participatie van bewoners wordt gestimuleerd. De buitenruimte, zoals pleinen, parken, speelplekken en ontmoetingsplekken, speelt een cruciale rol in hoe bewoners zich voelen in hun wijk. Deze ruimte beïnvloedt gevoelens van veiligheid, verbondenheid en eigenaarschap. Tegelijkertijd wordt de beleving van deze ruimte niet alleen bepaald door fysieke kenmerken, maar ook

door sociale factoren, zoals sociale normen en ervaren veiligheid. Deze sociale context beïnvloedt hoe bewoners zich door de ruimte bewegen en in hoeverre zij zich er welkom voelen (De Vries et al., 2013).

Binnen onderzoek naar publieke ruimte is er groeiende aandacht voor genderverschillen. Studies laten zien dat meiden de buitenruimte anders ervaren dan jongens: zij rapporteren vaker gevoelens van onveiligheid, sociale controle en uitsluiting (Kern, 2020). Ook merken meiden vaker gevoelens van sociale controle, onveiligheid of het idee dat publieke ruimte niet volledig ‘van hen’ is (Werkgroep Den Haag Zuidwest, 2025). Dit kan leiden tot vermijdingsgedrag, waardoor meiden minder zichtbaar zijn in de publieke ruimte. Tegelijkertijd heeft deze literatuur zich voornamelijk gericht op gebruik en veiligheidsbeleving en minder op de vraag hoe deze ervaringen doorwerken in bredere vormen van betrokkenheid, zoals participatie.

Aan de andere kant richt onderzoek naar burgerparticipatie zich vooral op institutionele processen en ongelijkheid in deelname, maar behandelt het participatie meestal los van de concrete ruimtelijke ervaringen van specifieke groepen. Bovendien wordt participatie vaak onderzocht op een abstract niveau (‘burgers’), waarbij weinig onderscheid wordt gemaakt naar leeftijd en gender, en waarbij jongerenparticipatie relatief onderbelicht blijft (Hurenkamp & Tonkens, 2020).

Hier ontstaat een duidelijk gat in de literatuur. Enerzijds is er kennis over hoe meiden de buitenruimte ervaren en anderzijds over factoren die participatie beïnvloeden, maar de verbinding tussen deze twee ontbreekt grotendeels. Er is weinig inzicht in hoe ervaringen in de buitenruimte samenhangen met de bereidheid van meiden om te participeren in besluitvorming over diezelfde ruimte. Juist deze relatie is relevant, omdat de buitenruimte een directe en dagelijkse context vormt waarin participatie betekenis kan krijgen.

Daarnaast is de focus op meiden tussen de 13 en 19 jaar relevant, omdat deze levensfase wordt gekenmerkt door groeiende zelfstandigheid en intensiever gebruik van de publieke ruimte. Tegelijkertijd hebben sociale normen, groepsdruk en veiligheidsbeleving in deze fase veel invloed op gedrag (Moris & Loopmans, 2015). Ervaringen in deze fase kunnen bepalend zijn voor hoe meiden hun positie in de stad zien en in hoeverre zij zich eigenaar voelen van hun leefomgeving.

Hoewel binnen Den Haag Zuidwest verschillende initiatieven bestaan om bewoners te betrekken bij hun leefomgeving, ontbreekt inzicht in hoe deze initiatieven aansluiten bij de ervaringen en behoeften van meiden. Zonder dit inzicht bestaat het risico dat participatieprocessen bestaande ongelijkheden herhalen in plaats van verkleinen.

Naast de wetenschappelijke relevantie heeft dit onderzoek ook praktische waarde. Deze scriptie is geschreven in samenwerking met de Scriptiewerkplaats Den Haag Zuidwest, een onderwijsprogramma van de Leiden-Delft-Erasmus universiteiten dat actief de verbinding legt tussen wetenschap, beleid en praktijk. De resultaten van dit onderzoek kunnen beleidsmakers, de gemeente Den Haag en organisaties die betrokken zijn bij het Nationaal Programma Den Haag Zuidwest ondersteunen bij het inclusiever vormgeven van participatieprocessen. Door meer inzicht te verkrijgen in de factoren die de participatiebereidheid van meiden beïnvloeden, kunnen participatietrajecten beter aansluiten bij hun leefwereld en behoeften.

Dit onderzoek richt zich daarom op de relatie tussen ervaringen van meiden in de buitenruimte en hun bereidheid om te participeren in besluitvorming over diezelfde ruimte. Daarbij staat centraal hoe sociale factoren, zoals ervaren veiligheid, sociale normen en sociale verbondenheid, deze relatie beïnvloeden.

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt dan ook: **Welke rol spelen sociale factoren in de relatie tussen ervaringen van meiden (13-19 jaar) in de buitenruimte en hun participatiebereidheid in Den Haag Zuidwest?**

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verkrijgen in hoe ervaringen in de buitenruimte, in wisselwerking met sociale factoren, de participatiebereidheid van meiden beïnvloeden. Zodat participatieprocessen beter kunnen aansluiten bij hun leefwereld en inclusiever kunnen worden vormgegeven.

In het volgende hoofdstuk wordt het theoretisch kader uitgewerkt, waarin bestaande literatuur over burgerparticipatie, jongeren, gender en de beleving van de publieke ruimte wordt besproken. Vervolgens wordt in de methode toegelicht hoe het onderzoek is uitgevoerd en welke keuzes daarbij zijn gemaakt. Daarna worden de resultaten gepresenteerd, gevolgd door een discussie waarin de limitaties van het onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek worden besproken. Tot slot worden in de conclusie de belangrijkste inzichten samengevat en vertaald naar aanbevelingen voor beleid en praktijk.

Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden de centrale concepten van dit onderzoek geconceptualiseerd: burgerparticipatie in de vorm van coproductie, de motivatie van burgers om hieraan deel te nemen, en de rol van sociale en ruimtelijke factoren in de leefwereld van meiden in de publieke ruimte. Vervolgens wordt het theoretische model van Van Eijk en Steen (2016) toegelicht, dat de basis vormt voor de analyse van participatiebereidheid. Tot slot worden op basis van de literatuur hypothesen geformuleerd.

2.1 Meiden en de publieke ruimte

Dit onderzoek richt zich op meiden van 13–19 jaar in Den Haag Zuidwest en hun relatie met de publieke ruimte. Meiden vormen geen homogene groep, maar worden in dit onderzoek benaderd als jongeren die in hun dagelijks leven intensief gebruik maken van de buitenruimte, maar daarin vaak andere ervaringen hebben dan jongens. Uit onderzoek naar gender en publieke ruimte blijkt dat meiden vaker te maken hebben met beperkingen in bewegingsvrijheid, onder andere door veiligheidsbeleving, sociale controle en ongewenste aandacht (Droogleever Fortuijn, 2019; Navarrete-Hernandez et al., 2021). Hierdoor verschilt hun gebruik van de publieke ruimte niet alleen kwantitatief, zoals minder aanwezigheid op bepaalde plekken of tijdstippen, maar ook kwalitatief (andere plekken, andere tijden, andere sociale context).

2.2 Participatie en coproductie in de leefomgeving

Burgerparticipatie verwijst naar de betrokkenheid van burgers bij beleid en besluitvorming over hun leefomgeving (Michels, 2011). In dit onderzoek gaat het specifiek om participatie van meiden in gesprekken, workshops en trajecten waarin zij worden uitgenodigd om mee te denken over de inrichting en beleving van hun omgeving in Den Haag Zuidwest. Binnen het brede begrip burgerparticipatie neemt coproductie een specifieke plaats in. Coproductie wordt gedefinieerd als een vorm van samenwerking tussen burgers en professionals in de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van publieke diensten (Bovaird, 2007; Van Eijk & Steen, 2016). In tegenstelling tot meer traditionele vormen van participatie, waarin burgers vooral reageren op plannen van de overheid, benadrukt coproductie een meer gelijkwaardige relatie waarin burgers actief bijdragen aan het vormgeven van beleid.

Verschillende auteurs plaatsen kanttekeningen bij de mate waarin participatieprocessen in de praktijk daadwerkelijk gelijkwaardig zijn (Arnstein, 1969; Cooke & Kothari, 2001). Hoewel coproductie uitgaat van samenwerking tussen burgers en overheid, behouden instituties vaak de controle over besluitvorming en de voorwaarden waaronder participatie plaatsvindt. Hierdoor bestaat het risico dat participatie vooral symbolisch blijft en bepaalde groepen onvoldoende worden gehoord. Dit sluit aan bij de participatieladder van Arnstein (1969), waarin onderscheid wordt gemaakt tussen schijnparticipatie (*tokenism*) en vormen van daadwerkelijke invloed. Pas op de hogere treden van de ladder is sprake van gedeelde macht en betekenisvolle betrokkenheid. Lagere niveaus bieden burgers wel inspraak, maar beperken hun daadwerkelijke invloed, wat de motivatie om te participeren kan verminderen.

Coproductie kan verschillende vormen aannemen, variërend van het aandragen van ideeën tot het gezamenlijk ontwerpen van oplossingen en het evalueren van beleid. In de context van dit onderzoek zijn met name informele en kleinere vormen van coproductie relevant, zoals creatieve workshops en gesprekken in de wijk. In deze omgeving leveren meiden input op basis van hun eigen ervaringen in de publieke ruimte. De keuze voor coproductie hangt samen met het feit dat participatie in de praktijk niet altijd volledig gelijkwaardig is. Jongeren, en in het bijzonder meiden, worden vaak niet direct betrokken bij besluitvorming, maar indirect vertegenwoordigd door professionals (Gurstein et al., 2003). Hierdoor bestaat het risico dat hun perspectieven slechts gefilterd terugkomen in beleid. Door coproductie als uitgangspunt te nemen en deze breder en inclusiever te benaderen, wordt in dit onderzoek juist ingezet op vormen van betrokkenheid waarin meiden zelf direct hun ervaringen en ideeën kunnen inbrengen. Informele gesprekken en creatieve werkvormen worden daarom opgevat als vormen van coproductie, omdat zij ruimte bieden voor directe input en beter aansluiten bij de leefwereld van de doelgroep.

2.3 Motivatie voor participatie van meiden

Motivatie wordt in dit onderzoek opgevat als de onderliggende drijfveer die bepaalt of iemand gedrag vertoont, in dit geval deelname aan coproductie-initiatieven (Vansteenkiste et al., 2016). Eerder onderzoek benadrukte vooral rationele motieven en motieven vanuit eigenbelang, zoals materiële voordelen of directe persoonlijke opbrengsten (Whitaker, 1980). Latere studies, zoals die van Alford (2002), tonen echter aan dat motivatie ook kan

voortkomen uit intrinsieke factoren, zoals betrokkenheid, sociale verbondenheid en morele overwegingen. Van Eijk en Steen (2016) bouwen voort op deze inzichten en ontwikkelen een model dat drie centrale concepten van participatie onderscheidt: **salience**, **ease** en **trust**. Deze factoren verklaren samen hoe burgers de afweging maken om wel of niet deel te nemen aan coproductie. In dit onderzoek wordt dit model toegepast op de motivatie van meiden om mee te denken over hun leefomgeving en publieke ruimte.

2.4 Theoretisch model van Van Eijk & Steen (2016)

2.4.1 Salience (ervaren relevantie van participatie)

Salience verwijst naar de mate waarin participatie als persoonlijk relevant wordt ervaren (Van Eijk & Steen, 2016). Burgers zijn eerder geneigd te participeren wanneer zij het gevoel hebben dat een onderwerp direct raakt aan hun dagelijkse leven, belangen of ervaringen. De literatuur laat zien dat deze ervaren relevantie sterk afhankelijk is van de mate waarin beleid aansluit bij de leefwereld van burgers. Wanneer participatie-initiatieven abstract blijven of onvoldoende aansluiten bij eigen ervaringen, neemt de motivatie om deel te nemen af (Liebrand, 2018). Voor jongeren, en in het bijzonder meiden, kan deze relevantie verder worden beïnvloed door de mate waarin zij zich gerepresenteerd voelen in besluitvormingsprocessen. Wanneer hun perspectieven structureel ontbreken, kan dit leiden tot een lagere betrokkenheid bij participatie (Gurstein et al., 2003). Daarnaast speelt de publieke ruimte een belangrijke rol in het bepalen van salience. Aangezien jongeren deze ruimte intensief gebruiken, kunnen ervaringen met bijvoorbeeld veiligheid, toegankelijkheid en sociale interacties de mate van relevantie van participatie vergroten of juist verkleinen.

Dit leidt tot de volgende hypothese:

Hypothese 1 (H1): Meiden in Den Haag Zuidwest die negatieve of beperkende ervaringen hebben in de buitenruimte (bijvoorbeeld met onveiligheid of uitsluiting) ervaren participatie vaker als relevant voor hun eigen leefomgeving.

2.4.2 Ease (toegankelijkheid van participatie)

Ease verwijst naar de mate waarin participatie als toegankelijk en haalbaar wordt ervaren (Van Eijk & Steen, 2016). Deelname is waarschijnlijker wanneer de inspanning die nodig is om te participeren laag is en wanneer processen aansluiten bij de capaciteiten en leefwereld van burgers. In de literatuur wordt ease vaak opgesplitst in meerdere dimensies: allereerst praktische toegankelijkheid. Dit omvat factoren zoals tijd, locatie en bereikbaarheid. Hoge transactiekosten, zoals lange reistijden of ongunstige tijdstippen, kunnen deelname belemmeren (Liebrand, 2018). Cognitieve toegankelijkheid betreft de begrijpelijkheid van informatie en processen. Moeilijk taalgebruik, abstracte beleidsprocessen en onduidelijke verwachtingen kunnen drempels vormen, met name voor jongeren of burgers met minder ervaring met participatie (Hofman & Groenleer, 2020). Tot slot is er sociale toegankelijkheid, aangezien participatie ook een sociaal proces is. De aanwezigheid van sociale netwerken en de mate waarin participatie als normaal of wenselijk wordt gezien binnen een groep, beïnvloeden de bereidheid om deel te nemen (Van Eijk & Steen, 2016). Onderzoek toont aan dat sociale omgeving en groepsdynamiek een belangrijke rol spelen in participatiegedrag van jongeren (Gurstein et al., 2003). Voor jongeren, en in het bijzonder meiden, kan de ervaren toegankelijkheid van participatie mede samenhangen met gevoelens van veiligheid, sociale steun en de aanwezigheid van vertrouwde netwerken (Gurstein et al., 2003).

Dit leidt tot hypothese 2:

Hypothese 2 (H2): Wanneer vormen van participatie voor meiden in Den Haag Zuidwest praktisch bereikbaar, begrijpelijk en sociaal laagdrempelig zijn, zullen zij eerder bereid zijn deel te nemen aan participatie over hun leefomgeving.

2.4.3 Trust (vertrouwen in proces en instituties)

Trust verwijst naar het vertrouwen dat burgers hebben in zowel instituties als het participatieproces zelf (Van Eijk & Steen, 2016). Dit vertrouwen bepaalt in hoeverre zij verwachten dat hun deelname zinvol is en daadwerkelijk invloed heeft. Binnen de literatuur wordt onderscheid gemaakt tussen institutioneel en procedureel vertrouwen. Institutioneel vertrouwen is het vertrouwen in de overheid en haar intenties. Wanneer burgers de overheid als betrouwbaar en responsief ervaren, neemt hun bereidheid tot participatie toe (Michels,

2011). Procedureel vertrouwen verwijst naar de verwachting dat participatie leidt tot daadwerkelijke invloed. Wanneer participatie wordt gezien als symbolisch of zonder concrete impact, kan dit leiden tot demotivatie (Van den Berg, 2021). Voor jongeren is vertrouwen vaak kwetsbaar, omdat zij minder ervaring hebben met participatieprocessen en zich minder snel serieus genomen voelen (Gurstein et al., 2003). Wanneer zij het gevoel hebben dat hun stem niet wordt meegenomen, kan dit hun betrokkenheid verder verminderen.

Dit leidt tot de volgende hypothese:

Hypothese 3 (H3): Meiden in Den Haag Zuidwest zijn eerder bereid om te participeren wanneer zij verwachten dat hun inbreng daadwerkelijk wordt meegenomen in besluitvorming en zij zich serieus genomen voelen door betrokken instituties.

2.5 Sociale factoren in relatie tot participatie

Hoewel het model van Van Eijk en Steen (2016) waardevolle inzichten biedt in motivatie voor participatie, richt het model zich voornamelijk op individuele afwegingen van burgers. In de context van meiden in de publieke ruimte lijkt participatiebereidheid echter ook sterk beïnvloed te worden door sociale en ruimtelijke ervaringen, zoals veiligheidsgevoelens, groepsdynamiek en sociale normen. Dit onderzoek bouwt daarom voort op het model door deze sociale context expliciet mee te nemen.

2.5.1 Sociale veiligheid

Sociale veiligheid verwijst naar de mate waarin individuen zich beschermd en op hun gemak voelen in de publieke ruimte (KNAW, 2022). Onderzoek toont aan dat gevoelens van onveiligheid, bijvoorbeeld door intimidatie of ongewenst gedrag, leiden tot vermijdingsgedrag en een beperking van bewegingsvrijheid (Navarrete-Hernandez et al., 2021). Voor vrouwen en meisjes speelt dit in sterkere mate dan voor mannen, wat gevolgen heeft voor hun aanwezigheid in de publieke ruimte en daarmee indirect voor hun participatiemogelijkheden (Droogleever Fortuijn, 2019). Sociale veiligheid beïnvloedt daarmee niet alleen het gebruik van publieke ruimte, maar mogelijk ook de mate waarin individuen zich betrokken voelen bij die ruimte. Wanneer meiden bepaalde plekken

vermijden of zich daar niet welkom voelen, kan dit hun gevoel van verbondenheid met de leefomgeving en hun bereidheid om hierover mee te denken verminderen.

2.5.2 Sociale normen en gender

Sociale normen verwijzen naar gedeelde verwachtingen over gedrag binnen een samenleving of groep. Gendernormen beïnvloeden in sterke mate hoe meiden de publieke ruimte gebruiken en ervaren. Onderzoek laat zien dat publieke ruimte historisch is ingericht op basis van mannelijke gebruikspatronen, waardoor de behoeften van vrouwen en meisjes minder worden meegenomen (Navarrete-Hernandez et al., 2021). Dit kan leiden tot beperkingen in gebruik en een gevoel van uitsluiting. Deze normen beïnvloeden niet alleen gedrag, maar ook de mate waarin participatie als passend of relevant wordt ervaren. Wanneer meiden het gevoel hebben dat publieke ruimte voornamelijk wordt gedomineerd door anderen, kan dit niet alleen hun gebruik van die ruimte beperken, maar ook hun gevoel verminderen dat zij een legitieme stem hebben in besluitvorming over die omgeving.

2.5.3 Sociale verbondenheid

Sociale verbondenheid houdt de mate waarin individuen zich onderdeel voelen van een gemeenschap of sociaal netwerk in. Sterke sociale netwerken kunnen participatie stimuleren doordat zij steun, informatie en motivatie bieden (Van Eijk & Steen, 2016). Voor jongeren speelt de sociale omgeving een belangrijke rol in het vormgeven van gedrag en keuzes. Wanneer participatie wordt ondersteund binnen sociale netwerken, neemt de kans op deelname toe (Gil de Zúñiga & Valenzuela, 2010). De bestaande literatuur benadrukt dat sociale factoren, zoals ervaren veiligheid en sociale normen, het gebruik van de buitenruimte beïnvloeden. In dit onderzoek wordt verondersteld dat deze factoren niet alleen het gebruik van de ruimte sturen, maar via die weg ook doorwerken in de participatiebereidheid van meiden. Sociale verbondenheid kan participatie bovendien laagdrempeliger maken. Wanneer deelname plaatsvindt binnen bestaande sociale netwerken, zoals vriendinnengroepen of schoolomgevingen, kan dit gevoelens van onzekerheid verminderen en deelname sociaal aantrekkelijker maken.

Dit leidt tot hypothese 4:

Hypothese 4 (H4): Negatieve ervaringen met sociale onveiligheid in de buitenruimte verminderen de aanwezigheid van meiden in die ruimte, wat indirect hun participatiebereidheid verlaagt.

2.6 Integratie en conceptueel model

Op basis van de literatuur wordt in dit onderzoek participatiebereidheid niet gezien als een direct gevolg van individuele motivatie, maar als het resultaat van een gelaagd proces waarin ruimtelijke ervaringen en sociale context een centrale rol spelen. Allereerst vormen ervaringen in de buitenruimte het startpunt. Meiden doen dagelijkse ervaringen op in de publieke ruimte, bijvoorbeeld met betrekking tot veiligheid en sociale interacties. Deze ervaringen beïnvloeden vervolgens sociale factoren, zoals ervaren veiligheid, sociale normen en sociale verbondenheid. Deze factoren bepalen in hoeverre meiden zich prettig en onderdeel van de ruimte voelen. De sociale factoren werken vervolgens door in de drie motivatiecomponenten uit het model van Van Eijk en Steen (2016), namelijk salience: de mate waarin participatie als relevant wordt ervaren, ease: de mate waarin participatie als toegankelijk en haalbaar wordt ervaren en trust: de mate waarin vertrouwen bestaat in het participatieproces en de invloed daarvan. Deze drie factoren bepalen gezamenlijk de participatiebereidheid van meiden.

Het model veronderstelt daarmee dat participatiebereidheid niet uitsluitend voortkomt uit individuele motivatie, maar sociaal en ruimtelijk ingebed is. De publieke ruimte vormt hierin niet alleen de fysieke context van participatie, maar beïnvloedt ook hoe meiden zichzelf positioneren ten opzichte van hun leefomgeving en besluitvorming. Hierbij worden sociale factoren dus niet opgevat als onderdeel van salience, ease of trust, maar als een onderliggende laag die deze factoren beïnvloedt.

2.7 Hypothesen

Hypothese 1 (H1): Meiden in Den Haag Zuidwest die negatieve of beperkende ervaringen hebben in de buitenruimte (bijvoorbeeld met onveiligheid of uitsluiting), ervaren participatie vaker als relevant voor hun eigen leefomgeving.

Hypothese 2 (H2): Wanneer vormen van participatie voor meiden in Den Haag Zuidwest praktisch bereikbaar, begrijpelijk en sociaal laagdrempelig zijn, zullen zij eerder bereid zijn deel te nemen aan participatie over hun leefomgeving.

Hypothese 3 (H3): Meiden in Den Haag Zuidwest zijn eerder bereid om te participeren wanneer zij verwachten dat hun inbreng daadwerkelijk wordt meegenomen in besluitvorming en zij zich serieus genomen voelen door betrokken instituties. \

Hypothese 4 (H4): Negatieve ervaringen met sociale onveiligheid in de buitenruimte verminderen de aanwezigheid van meiden in die ruimte, wat indirect hun participatiebereidheid verlaagt.

Methode

In dit hoofdstuk worden het gehanteerde onderzoeksdesign en de gebruikte onderzoeksmethoden toegelicht en gemotiveerd. Vervolgens worden de casus en respondenten beschreven, evenals de wijze van data-analyse. Daarna worden de codes beschreven. Tot slot wordt gereflecteerd op de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek.

3.1 Onderzoeksdesign

Dit onderzoek richt zich op de vraag welke sociale factoren de participatiebereidheid van meiden (13–19 jaar) in Den Haag Zuidwest beïnvloeden ten aanzien van besluitvorming over de buitenruimte. Het onderzoek heeft een kwalitatief karakter, omdat het gericht is op het verkrijgen van verdiepend inzicht in de ervaringen en de motivaties van de specifieke doelgroep. Participatiebereidheid en de beleving van de buitenruimte zijn contextafhankelijk en subjectief van aard, waardoor een kwalitatieve benadering passender is dan een kwantitatieve aanpak. Het onderzoek sluit theoretisch aan bij het model van Van Eijk en Steen (2016), waarin participatie wordt verklaard vanuit de factoren salience, ease en trust. Hierdoor heeft het onderzoek een deductief karakter, omdat deze concepten richting geven aan de analyse. Tegelijkertijd is er ruimte voor inductieve bevindingen, aangezien verwacht wordt dat in deze specifieke context aanvullende sociale factoren naar voren kunnen komen die niet volledig binnen dit model passen. Dit onderzoek kan worden gekarakteriseerd als een kwalitatieve case study, waarbij de participatiebereidheid van meiden in relatie tot de buitenruimte wordt onderzocht binnen de context van Den Haag Zuidwest. De onderzoekseenheid bestaat uit individuele meiden tussen de 13 en 19 jaar. Een casestudy is passend omdat participatiebereidheid sterk afhankelijk is van sociale en ruimtelijke context.

3.2 Casusselectie

De casus van dit onderzoek is Den Haag Zuidwest, met een specifieke focus op de beleving van de buitenruimte door meiden en hun betrokkenheid bij participatieprocessen rondom de inrichting van deze ruimte. Den Haag Zuidwest is geselecteerd omdat daar sprake is van een stapeling van sociale en ruimtelijke problematiek, waaronder armoede, ervaren onveiligheid en beperkte participatie. Binnen het Nationaal Programma Den Haag Zuidwest wordt sterk

ingezet op burgerparticipatie als middel om de leefomgeving te verbeteren. Tegelijkertijd blijkt in de praktijk dat bepaalde groepen, waaronder jongeren en specifiek meiden, minder zichtbaar zijn in participatieprocessen. Deze casus is daarmee relevant omdat het een context betreft waarin participatie zowel noodzakelijk als problematisch is. Bovendien sluit de casus aan bij bredere vraagstukken rondom inclusieve participatie in stedelijke ontwikkelingprogramma's.

3.3 Onderzoeksmethoden

Voor de dataverzameling is gebruikgemaakt van een combinatie van participerende observatie en informele, semigestructureerde gesprekken. Deze kwalitatieve methoden zijn gekozen vanwege hun geschiktheid om inzicht te verkrijgen in ervaringen en percepties van respondenten in hun sociale context. Aangezien participatiebereidheid en ervaringen in de buitenruimte sterk contextafhankelijk zijn, bood een kwalitatieve benadering ruimte om verdiepend inzicht te krijgen in de leefwereld van meiden in Den Haag Zuidwest. Daarnaast sluiten informele onderzoeksmethoden goed aan bij de doelgroep, omdat tienermeiden in formele interviewsettings vaak terughoudender zijn in het delen van persoonlijke ervaringen en meningen.

Participerende observatie

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van observaties tijdens verschillende bijeenkomsten en activiteiten in Den Haag Zuidwest. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen participerende observaties tijdens activiteiten met meiden en observerende aanwezigheid bij professionele bijeenkomsten. De observaties vonden plaats tijdens:

- Twee kunstworkshops voor meiden, één in Moerwijk en één in Bouwlust/Vrederust, van elk twee uur lang;
- Één brainstormsessie voor een stedelijk meidenevent van anderhalf uur;
- Één gemeentelijke bijeenkomst over meiden in de buitenruimte van twee uur.

Tijdens de brainstormsessie en de gemeentelijke bijeenkomst waren uitsluitend professionals aanwezig. Bij deze bijeenkomsten was daarom geen sprake van participerende observatie met respondenten, maar van observerende aanwezigheid gericht op het verkrijgen van meer

inzicht in professionele perspectieven op meidenparticipatie, de organisatie van meidenwerk en bestaande participatievraagstukken binnen Den Haag Zuidwest.

Participerende observatie werd specifiek toegepast tijdens de twee kunstworkshops met meiden. Één kunstworkshop werd gegeven in Moerwijk voor de jongere doelgroep (13-14 jaar) en de ander was gericht op wat oudere meiden (15-19 jaar) en vond plaats in Bouwlust/Vrederust. Tijdens deze workshops lag de focus op interacties tussen deelnemers, groepsdynamiek, reacties op participatieve werkvormen en de manier waarop thema's rondom de buitenruimte en participatie werden besproken. Daarnaast is geobserveerd in hoeverre meiden actief deelnamen aan de creatieve opdrachten, welke factoren deelname stimuleerden of juist belemmerden en hoe professionals en meidenwerkers interacteerden met de doelgroep. De observaties vonden plaats in een natuurlijke setting, waardoor gedragingen en interacties konden worden bestudeerd binnen de context van de respondenten. Tijdens de workshops was de onderzoeker actief aanwezig, maar nam voornamelijk een observerende rol aan. Observaties en eerste indrukken werden direct vastgelegd in veldnotities en kort na afloop uitgewerkt tot uitgebreide observatieverslagen. Bovendien is er een kleine vragenlijst met 4 vragen gesteld aan de deelnemers bij de kunstworkshops (zie bijlage 1-2).

Informele en semigestructureerde gesprekken

Naast observaties zijn informele gesprekken gevoerd met meiden tussen de 13 en 19 jaar op verschillende locaties in Den Haag Zuidwest, namelijk op het ROC Mondriaan (Meppelweg) en in het Zuiderpark. Er is bewust gekozen voor een informele benadering, omdat eerdere ervaringen lieten zien dat jongeren vaak terughoudend zijn in formele interviewsituaties. Door gesprekken plaats te laten vinden in vertrouwde en laagdrempelige settings, werd geprobeerd de drempel tot deelname te verlagen en spontane interacties te stimuleren. De gesprekken hadden een semigestructureerd karakter. Hierbij werd gebruikgemaakt van een topiclijst met thema's zoals het gebruik van de buitenruimte, veiligheidsbeleving, sociale relaties, participatiebereidheid, ervaren drempels en vertrouwen in participatieprocessen. Deze aanpak maakte het mogelijk om enerzijds vergelijkbare informatie tussen respondenten te verzamelen en anderzijds flexibel door te vragen op ervaringen die tijdens gesprekken naar voren kwamen.

Vanwege de informele setting en de jonge leeftijd van een deel van de respondenten is ervoor gekozen de gesprekken niet op te nemen. Het gebruik van opnameapparatuur had mogelijk

invloed kunnen hebben op de spontaniteit van de gesprekken en de bereidheid van respondenten om vrijuit te spreken. Om informatieverlies zoveel mogelijk te beperken, zijn tijdens en direct na afloop van gesprekken veldnotities gemaakt, die vervolgens zijn uitgewerkt tot gespreksverslagen. Om deelname aan gesprekken te stimuleren, werden in sommige settings kleine beloningen ingezet, zoals cadeaubonnen van het sieradenmerk My Jewellery. Dit bleek met name effectief in informele settings zoals het Zuiderpark, waar respondenten minder snel uit zichzelf deelnamen aan gesprekken over participatie.

Ethiek

Binnen het onderzoek is zorgvuldig omgegaan met ethische aspecten, mede omdat een deel van de respondenten minderjarig was. Respondenten zijn vooraf geïnformeerd over het doel van het onderzoek en deelname was vrijwillig. Daarnaast zijn alle gesprekken anoniem verwerkt en zijn geen herleidbare persoonsgegevens opgenomen in de analyse.

3.4 Selectie van respondenten

De onderzoekseenheid bestaat uit meiden tussen de 13 en 19 jaar in Den Haag Zuidwest. Respondenten zijn doelgericht geselecteerd op basis van toegankelijkheid en aanwezigheid in relevante contexten, zoals workshops, openbare ruimtes en scholen. Er is bewust gekozen om zowel meiden te spreken die deelnemen aan activiteiten (kunstworkshops) als meiden die niet vanzelfsprekend betrokken zijn bij participatie-initiatieven. Op deze manier wordt geprobeerd een breder beeld te krijgen van factoren die participatie beïnvloeden. Respondenten zijn doelgericht geselecteerd op basis van leeftijd, aanwezigheid in de buitenruimte en betrokkenheid bij activiteiten. Tegelijkertijd speelde praktische toegankelijkheid een rol, waardoor ook sprake was van convenience sampling. In totaal zijn er 21 informele gesprekken gevoerd, aangevuld met observaties van groepsinteracties. Hiervan waren er 7 in het Zuiderpark, 4 op het ROC, 4 op kunstworkshop 1 en 6 op kunstworkshop 2.

3.5 Operationalisatie

Voorafgaand aan de dataverzameling zijn de centrale concepten uit het model van Van Eijk en Steen (2016), *salience*, *ease* en *trust*, geoperationaliseerd naar concrete indicatoren. Deze

operationalisatie maakte het mogelijk om abstracte begrippen, zoals participatiebereidheid en vertrouwen, te vertalen naar observeerbare ervaringen, uitspraken en gedragingen van respondenten. Saliency is geoperationaliseerd als de mate waarin respondenten participatie als persoonlijk relevant en betekenisvol ervaren. Dit werd herkend in uitspraken waarin meiden expliciet aangeven dat onderwerpen aansluiten bij hun dagelijks gebruik van de buitenruimte, hun eigen ervaringen of hun behoeften. Uitspraken zoals 'ik kom daar vaak' of 'dit is belangrijk voor mij' zijn gecodeerd als indicaties van hoge saliency. Afwezigheid van interesse, onverschilligheid of het ontbreken van een koppeling met de eigen leefwereld werd geïnterpreteerd als lage saliency. Ease is geoperationaliseerd als de mate waarin participatie als haalbaar en laagdrempelig wordt ervaren. Dit concept is onderverdeeld in drie dimensies, namelijk praktische toegankelijkheid: herkend in uitspraken over tijd, locatie en bereikbaarheid (bijvoorbeeld 'het is te ver' of 'ik heb geen tijd'), cognitieve toegankelijkheid: herkend in signalen van begrip of juist onduidelijkheid over participatieprocessen (bijvoorbeeld moeite met vragen, behoefte aan uitleg of afhaken tijdens gesprekken) en sociale toegankelijkheid: herkend in verwijzingen naar de aanwezigheid of invloed van anderen, zoals vriendinnen of begeleiders (bijvoorbeeld 'ik ga alleen als mijn vriendinnen ook gaan').

Trust is geoperationaliseerd als de mate waarin respondenten verwachten dat hun deelname zinvol is en invloed heeft. Dit werd herkend in uitspraken over vertrouwen in de overheid, het participatieproces en de eigen invloed. Positieve verwachtingen ('er wordt wel geluisterd') zijn gecodeerd als hoog vertrouwen, terwijl twijfel of wantrouwen ('er wordt toch niets mee gedaan', 'ik ben maar een kind') duiden op laag of voorwaardelijk vertrouwen.

Sociale factoren zijn geoperationaliseerd als contextuele elementen die de beleving van de buitenruimte beïnvloeden. Deze werden herkend in: sociale veiligheid: uitspraken over gevoelens van veiligheid of onveiligheid, inclusief concrete ervaringen (bijvoorbeeld intimidatie of vermijden van plekken), sociale normen: verwijzingen naar impliciete regels of verwachtingen, bijvoorbeeld over gedrag van meiden of aanwezigheid in bepaalde ruimtes en sociale verbondenheid: uitspraken over betrokkenheid bij de buurt of aanwezigheid van sociale netwerken (bijvoorbeeld vriendinnen, familie). Deze factoren zijn gecodeerd wanneer respondenten expliciet verwijzen naar hun invloed op gedrag of beleving in de buitenruimte.

Participatiebereidheid is geoperationaliseerd als de intentie of motivatie om deel te nemen aan participatie-activiteiten. Dit werd herkend in uitspraken over bereidheid ('ik zou wel

meedoen'), voorwaarden voor deelname ('alleen als...'), of duidelijke afwijzing. Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen intrinsieke motivatie (interesse, betrokkenheid) en extrinsieke motivatie (beloningen, schoolcontext). De operationalisatie is tijdens de analyse flexibel toegepast, waarbij ruimte bleef voor nieuwe thema's die niet volledig binnen de vooraf opgestelde categorieën pasten. Deze zijn via inductieve codering toegevoegd aan het coderingsschema. Een volledig overzicht van de gebruikte topiclijsten en vragen is opgenomen in de bijlagen (Bijlage 1-3). De operationalisatie is iteratief toegepast: tijdens de analyse zijn codes waar nodig verfijnd en aangevuld op basis van patronen in de data.

3.6 Data-analyse

Tijdens de kunstworkshops, observaties en informele gesprekken zijn aantekeningen gemaakt, die na afloop zijn uitgewerkt tot gespreksverslagen. De verzamelde gespreksverslagen zijn vervolgens systematisch gecodeerd. De codering is uitgevoerd in meerdere stappen. Eerst zijn de gespreksverslagen open gecodeerd om relevante fragmenten te identificeren. Vervolgens zijn deze fragmenten gekoppeld aan de vooraf gedefinieerde codes (axiaal coderen), waarna aanvullende subcodes zijn ontwikkeld waar nodig. In eerste instantie is gebruikgemaakt van deductieve codering, waarbij vooraf opgestelde thema's, gebaseerd op de concepten *salience*, *ease* en *trust*, richting gaven aan de analyse (zie Tabel 1).

Aansluitend is een inductieve stap toegevoegd, waarbij ruimte was voor nieuwe thema's die vanuit de data naar voren kwamen, maar niet volledig binnen het oorspronkelijke model pasten. Hierdoor bleef ruimte bestaan voor contextspecifieke factoren die niet volledig binnen het theoretische model pasten. Dit leidde tot de toevoeging van aanvullende codes, zoals sociale veiligheid, groepsinvloed en gendergerelateerde normen. Deze combinatie van deductieve en inductieve codering heeft geleid tot het uiteindelijke coderingsschema.

Tabel 1 - Coderingsschema

Concept	Codes	Subcodes	Beschrijving
Saliency	Zichtbaarheid	Zichtbaarheid_kennis	Respondent benoemt of zij bekend is met participatie-initiatieven, zoals kunstworkshops
		Zichtbaarheid_bron	Respondent benoemt via wie of hoe zij hiervan hoort
	Relevantie		Respondent benoemt of participatie aansluit bij haar dagelijks gebruik van de buitenruimte
	Binding	Binding_buurt	Respondent benoemt verbondenheid met haar buurt
		Binding_duur	Respondent koppelt de duur van verblijf in de buurt aan haar gevoel van binding en bereidheid om te participeren
Ease	Praktische toegankelijkheid	Praktische toegankelijkheid_tijd	Respondent benoemt tijd als factor voor deelname
		Praktische toegankelijkheid_locatie	Respondent benoemt afstand of bereikbaarheid

	Cognitieve toegankelijkheid		Respondent benoemt of participatie begrijpelijk is
	Sociale toegankelijkheid	Sociale toegankelijkheid_vriendinnen	Respondent benoemt invloed van vriendinnen op deelname
		Sociale toegankelijkheid_begeleiding	Respondent benoemt rol van begeleiders of professionals
		Sociale toegankelijkheid_context	Respondent benoemt invloed van setting (school, workshop, etc.)
Trust	Invloed		Respondent benoemt of zij denkt invloed te hebben
	Mening over Gemeente Den Haag	Mening over Gemeente Den Haag_institutie	Respondent benoemt haar vertrouwen in Gemeente Den Haag
		Mening over Gemeente Den Haag_ervaring	Respondent baseert vertrouwen op eerdere ervaringen
	Positie		Respondent benoemt of zij zich serieus genomen voelt of koppelt dit aan haar leeftijd

Sociale factoren	Veiligheid	Veiligheid_gevoel	Respondent benoemt gevoel van veiligheid
		Veiligheid_ervaring	Respondent benoemt concrete negatieve ervaringen
		Veiligheid_dagdeel	Respondent benoemt verschil tussen dag en avond
	Groepen		Respondent benoemt invloed van jongensgroepen of drukte
	Sociale normen		Respondent benoemt sociale gendernormen in de buitenruimte
Gebruik buitenruimte	Locaties		Respondent benoemt plekken waar zij komt
	Verandering		Respondent benoemt verandering in gebruik met leeftijd
	Sociaal		Respondent benoemt met wie zij buiten is (alleen of samen)
Participatiebereidheid	Motivatie	Motivatie_intrinsiek	Respondent benoemt eigen motivatie of interesse

		Motivatie_extrinsiek	Respondent benoemt externe motivatie zoals school of beloning
	Drempels	Drempels_praktisch	Respondent benoemt praktische belemmeringen
		Drempels_sociaal	Respondent benoemt sociale belemmeringen
	Voorwaarden	Voorwaarden_vriendinnen	Respondent wil deelnemen als vriendinnen meedoen
		Voorwaarden_invloed	Respondent wil deelnemen als er iets met input gebeurt

3.7 Validiteit en betrouwbaarheid

De kwaliteit van dit onderzoek is beoordeeld aan de hand van validiteit en betrouwbaarheid. Omdat het onderzoek een kwalitatief en contextgebonden karakter heeft, ligt de nadruk niet op statistische generaliseerbaarheid, maar op het verkrijgen van verdiepend inzicht in de participatiebereidheid van meiden in Den Haag Zuidwest.

De interne validiteit is versterkt door methodologische triangulatie, waarbij verschillende onderzoeksmethoden zijn gecombineerd, namelijk participerende observaties, informele gesprekken en observaties tijdens professionele bijeenkomsten. Door bevindingen uit meerdere bronnen met elkaar te vergelijken, kon een completer beeld ontstaan van de factoren die participatiebereidheid beïnvloeden. Daarnaast bleef de analyse verbonden met de theoretische concepten salience, ease en trust, terwijl ook ruimte bestond voor inductieve bevindingen die vanuit de data naar voren kwamen.

De betrouwbaarheid van het onderzoek is vergroot door observaties en gesprekken systematisch vast te leggen in veldnotities en gespreksverslagen, die kort na afloop zijn uitgewerkt. Daarnaast is gebruikgemaakt van semigestructureerde topiclijsten, waardoor vergelijkbare thema's in meerdere gesprekken aan bod kwamen. Ook het coderingsproces is systematisch uitgevoerd aan de hand van vooraf opgestelde concepten en een coderingsschema dat tijdens de analyse verder is verfijnd.

Tegelijkertijd kent het onderzoek beperkingen. De analyse is uitgevoerd door één onderzoeker, waardoor interpretatiebias niet volledig kan worden uitgesloten. Om dit te beperken is tijdens de analyse regelmatig teruggekeerd naar de oorspronkelijke veldnotities en gespreksverslagen. Daarnaast is gereflecteerd op de invloed van de onderzoeker binnen de onderzochte settings, aangezien de aanwezigheid van de onderzoeker invloed kan hebben gehad op de antwoorden van respondenten.

De transferability, de mate waarin onderzoeksresultaten kunnen worden toegepast of overgedragen naar andere contexten, van het onderzoek is beperkt, omdat de respondentengroep relatief klein is en geen volledig beeld biedt van alle meiden in Den Haag Zuidwest. Het doel van dit onderzoek is echter niet het doen van algemene uitspraken, maar het verkrijgen van verdiepend inzicht in een specifieke stedelijke context. Door transparant te zijn over de onderzoekopzet en analysemethoden wordt gestreefd naar analytische generaliseerbaarheid naar vergelijkbare participatievraagstukken.

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten besproken op basis van de kunstworkshops en informele gesprekken met meiden in Den Haag Zuidwest. De resultaten zijn geordend aan de hand van het theoretisch kader. Centraal staat hoe meiden de buitenruimte ervaren en hoe deze ervaringen samenhangen met hun bereidheid om te participeren in coproductieve vormen van wijkontwikkeling.

4.1 Algemene indruk van de respondenten

Uit alle dataverzameling blijkt dat vrijwel alle respondenten gebruikmaken van de buitenruimte, maar op verschillende manieren. Jongere meiden (13–14 jaar) noemen vooral speelplekken, schoolomgevingen en winkelcentrum Leyweg. Oudere respondenten (16–19 jaar) noemen vaker de stad, het strand en grotere openbare plekken buiten de eigen wijk. Daarnaast blijkt dat meiden zelden alleen buiten zijn. De meeste respondenten geven aan vooral met vriendinnen, nichtjes of familie buiten te zijn. De buitenruimte wordt dus sterk sociaal gebruikt. Verder blijkt dat formele participatie nauwelijks vanzelfsprekend is. De meeste respondenten hebben geen tot weinig ervaring met meedenken over hun leefomgeving. Wanneer participatie wel aantrekkelijk wordt gevonden, hangt dit vaak samen met herkenbare thema's, laagdrempelige werkvormen en deelname met anderen.

4.2 Saliency: ervaren relevantie van participatie

Een eerste factor is saliency: de mate waarin participatie als relevant wordt ervaren.

Directe koppeling met eigen leefwereld

Uit de gesprekken blijkt dat meiden vooral bereid zijn mee te denken wanneer onderwerpen direct raken aan hun dagelijkse ervaringen. Dit geldt vooral voor veiligheid, plekken om te ontmoeten, winkels, groen en plekken waar zij zich prettig voelen. Twee 14-jarige respondenten uit Moerwijk gaven bijvoorbeeld aan mee te willen denken 'omdat we er vaak zijn en we wel goede ideeën hebben.' Een van hen koppelde dit direct aan de positie van meiden in de wijk: 'Ik vind het belangrijk dat meiden meer buiten zijn en niet alleen op hun telefoon zitten.' Ook een 18-jarige respondent gaf aan participatie belangrijk te vinden omdat zij zelf veel gebruikmaakt van de buitenruimte.

Leeftijd en bewustzijn

Bij oudere respondenten lijkt de ervaren relevantie sterker ontwikkeld. Een 19-jarige respondent gaf expliciet aan dat participatie belangrijk is omdat jongeren vaak ondervertegenwoordigd zijn. Zij verbond persoonlijke ervaring direct aan maatschappelijke representatie. Bij de jongste groep (5 meiden van 13 jaar) was deze koppeling minder sterk aanwezig. Daar werd deelname vaker gemotiveerd vanuit nieuwsgierigheid of tijdsbesteding. Zo zeiden ze onder andere over deelname aan de kunstworkshop: ‘Ik vond het leuk en interessant eruit zien.’ en ‘Ik had anders niks te doen thuis.’

Gebrek aan binding verlaagt relevantie

Tijdens de gesprekken bij ROC Mondriaan gaven enkele respondenten aan geen interesse te hebben in participatie omdat zij nog maar kort in Nederland en in de wijk woonden. Dit wijst erop dat binding met de buurt invloed heeft op de ervaren relevantie van participatie.

Analyse

Salience ontstaat vooral wanneer participatie aansluit bij concrete ervaringen in de buitenruimte. Veiligheid, zichtbaarheid van meiden en dagelijkse aanwezigheid in de wijk vergroten deze relevantie. Bij een zwakkere band met de omgeving of jongere leeftijd lijkt deze motivatie beperkter.

4.3 Ease: toegankelijkheid van participatie

Een tweede factor is ease: de mate waarin participatie als toegankelijk en haalbaar wordt ervaren.

Sociale toegankelijkheid

De sociale context blijkt een van de belangrijkste voorwaarden voor deelname. Vooral jongere respondenten geven aan eerder mee te doen wanneer vriendinnen ook deelnemen. Tijdens de eerste kunstworkshop gaf een respondent ook aan alleen te willen participeren als ze het met vriendinnen kon doen. Ook oudere respondenten benoemden dit. Een 18-jarige respondent zei: ‘Als vriendinnen ook meedoen, lijkt het me leuker.’ Daarnaast gaf zij aan dat deelname ook aantrekkelijk kan zijn om nieuwe meiden te leren kennen.

Praktische toegankelijkheid

Locatie en afstand spelen eveneens een rol. Een 19-jarige respondent gaf aan dat als het ver is, ze minder snel gaat. Activiteiten op bekende plekken, zoals buurthuizen, scholen of locaties waar meiden al aanwezig zijn, lijken de drempel te verlagen. De gesprekken in het Zuiderpark bevestigen dit: daar waren respondenten gemakkelijker aanspreekbaar omdat zij al ontspannen aanwezig waren.

Cognitieve toegankelijkheid

Bij de jongste groep bleek het lastiger om diepgaande gesprekken te voeren. De workshop moest regelmatig worden begeleid en deelnemers moesten actief worden aangespoord door de kunstenaar of de meidenwerkers om deel te nemen. Dit suggereert dat participatievormen voor jongere meiden eenvoudig en visueel moeten zijn. Creatieve werkvormen, zoals collages en kaarten met stickers, werkten goed omdat deze concreter en gemakkelijker te begrijpen waren.

Analyse

Participatiebereidheid neemt toe wanneer participatie sociaal vertrouwd, praktisch toegankelijk en inhoudelijk begrijpelijk is. Vooral deelname met vriendinnen blijkt een terugkerende voorwaarde.

4.4 Trust: vertrouwen in invloed en serieus genomen worden

Een derde factor is **trust**: vertrouwen dat deelname zinvol is en invloed heeft.

Onzeker vertrouwen bij jongere respondenten

Bij de eerste workshop waren antwoorden over invloed vaak twijfelend of negatief. Ze zeiden: 'Misschien, ligt eraan of er iets mee gedaan wordt' en 'Nee, ik ben een kind.' Op de vraag of ze denken dat er daadwerkelijk naar hun ideeën geluisterd zal worden. Vooral de uitspraak 'ik ben een kind' laat zien dat sommige respondenten hun eigen positie niet zien als invloedrijk binnen besluitvorming.

Voorwaardelijk vertrouwen

Ook bij oudere respondenten blijft vertrouwen vaak voorwaardelijk. Twee 14-jarige respondenten uit Moerwijk zeiden dat ze hopen dat er naar hen geluisterd wordt en dat ze wel denken dat er geluisterd wordt als je 'echt goede ideeën' hebt. Een 18-jarige respondent gaf

aan dat ze niet weet of ze echt luisteren, maar dat ze hoopt van wel. Deze uitspraken wijzen op bereidheid, maar ook op twijfel of volwassenen en instanties daadwerkelijk openstaan voor hun input. Tijdens de kunstworkshops werd actief input verzameld via collages en gesprekken. Tegelijkertijd werd tijdens de bijeenkomsten niet uitgebreid besproken wat er precies met deze input of de gemaakte collages zou gebeuren. Mogelijk speelt zichtbare terugkoppeling hierin een rol, aangezien meerdere respondenten aangaven dat participatie voor hen vooral betekenisvol voelt wanneer er daadwerkelijk iets met hun ideeën gedaan wordt. Dit sluit aan bij het voorwaardelijke vertrouwen dat in meerdere gesprekken naar voren kwam.

Positiever vertrouwen bij maatschappelijk bewuste respondenten

De 19-jarige respondent uit Vrederust had relatief veel vertrouwen: ‘Als je echt meedoet, wordt er wel geluisterd.’ Ook koppelde zij dit aan samenwerking tussen jongeren en professionals.

Analyse

Trust blijkt vaak onzeker en afhankelijk van eerdere verwachtingen. Meiden willen wel meepraten, maar twijfelen regelmatig of hun stem daadwerkelijk meetelt. Hogere leeftijd en meer maatschappelijk bewustzijn lijken samen te hangen met meer vertrouwen.

4.5 Sociale factoren en ervaringen in de buitenruimte

Naast salience, ease en trust laten de resultaten zien dat ervaringen in de buitenruimte sterk samenhangen met participatiebereidheid.

Veiligheid als centrale factor

Veel respondenten benoemden veiligheid als belangrijk thema. Vooral de aanwezigheid van jongensgroepen, mannen (onder invloed), drukte of onoverzichtelijke plekken leidde voor hen tot vermijding van de buitenruimte. Tijdens de tweede kunstworkshop gaven meerdere meiden aan behoefte te hebben aan plekken waar geen jongens komen. Een respondent uit het Zuiderpark gaf aan dat ze een keer achtervolgd werd door een man ‘s avonds. Ze zei dat ze sindsdien niet graag meer ‘s avonds in het Zuiderpark komt. Een andere respondent gaf aan dat ze in de avond eigenlijk nergens graag komt.

Vertrouwde plekken

Tegelijkertijd voelen meiden zich prettig op bekende plekken zoals schoolomgevingen, parken waar zij vaker komen of plekken met overzicht en sociale controle. Een 14-jarige respondent zei over de omgeving van school: ‘Daar zijn leuke plekjes... en het is gewoon vertrouwd.’

Gebruik van ruimte verandert met leeftijd

Bij jongere meiden lijken lokale plekken centraal te staan, zoals school en speelplekken. Oudere respondenten noemen vaker de stad, het strand en grotere openbare ruimten. Dit wijst op toenemende mobiliteit en zelfstandigheid.

Analyse

Negatieve ervaringen lijken direct van invloed te zijn op het gebruik van de buitenruimte. Wanneer meiden plekken of tijdstippen vermijden, vermindert ook hun zichtbaarheid en aanwezigheid in de publieke ruimte. Dit kan indirect hun betrokkenheid bij besluitvorming verkleinen.

4.6 Overkoepelende bevindingen

De resultaten laten zien dat participatiebereidheid van meiden in Den Haag Zuidwest samenhangt met zowel sociale als ruimtelijke ervaringen. Ten eerste neemt participatiebereidheid toe wanneer onderwerpen herkenbaar aansluiten bij hun dagelijks leven (salience). Veiligheid, ontmoetingsplekken en representatie zijn hierbij centraal. Ten tweede moet participatie laagdrempelig zijn (ease). Vooral deelname met vriendinnen, bekende locaties en creatieve werkvormen verlagen drempels. Ten derde is vertrouwen cruciaal (trust). Veel respondenten twijfelen of hun mening werkelijk invloed heeft, al staan zij wel open voor participatie. Tot slot blijkt veiligheid in de buitenruimte een doorslaggevende factor. Onveilige ervaringen leiden tot vermijding van plekken en beperken daarmee niet alleen gebruik van de ruimte, maar mogelijk ook betrokkenheid bij die ruimte.

Discussie

5.1 Limitaties

Een belangrijke beperking van dit onderzoek is de beperkte omvang en samenstelling van de steekproef. Het aantal respondenten is relatief klein en niet gelijk verdeeld over leeftijdsgroepen. Met name de jongste groep van 13 jaar bleek lastig te bevragen over participatie en invloed, ondanks dat er rekening gehouden werd met gemakkelijke vraagstelling, waardoor hun antwoorden minder diepgaand waren. Dit maakt het moeilijk om brede, generaliseerbare uitspraken te doen over alle meiden in Den Haag Zuidwest.

Daarnaast is de data verzameld in specifieke contexten en deze omgevingen kunnen de uitkomsten beïnvloeden. Zo blijkt uit de workshops dat deelname vaak afhankelijk was van begeleiding (bijvoorbeeld via een meidenwerker of school), wat kan betekenen dat de gemeten participatiebereidheid niet volledig intrinsiek is. Tegelijkertijd vormt juist deze contextafhankelijkheid een belangrijk inzicht van het onderzoek.

Een andere beperking is dat participatie voornamelijk is onderzocht op basis van verwachtingen in plaats van daadwerkelijke ervaringen. Veel meiden hadden nog geen ervaring met coproductie-initiatieven, waardoor hun uitspraken vooral gebaseerd zijn op wat zij denken dat participatie inhoudt. Dit komt met name naar voren bij het concept trust, waarbij vertrouwen vaak voorwaardelijk en onzeker wordt geformuleerd, zoals in uitspraken als: ‘misschien, als er iets mee gedaan wordt.’

5.2 Vervolgonderzoek

De resultaten laten zien dat participatie onder meiden sterk samenhangt met sociale context, leeftijd en ervaringen in de publieke ruimte. Dit onderstreept het belang van vervolgonderzoek dat zich specifiek richt op deze factoren.

Allereerst wordt aanbevolen om onderzoek te doen met een grotere en meer diverse groep respondenten, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar leeftijd, achtergrond en mate van binding met de wijk. Dit kan helpen om beter te begrijpen hoe participatiebereidheid zich ontwikkelt door de tijd heen.

Daarnaast is het waardevol om coproductie in de praktijk longitudinaal te onderzoeken. In dit onderzoek is vooral gekeken naar intenties en bereidheid, maar niet naar daadwerkelijke participatie op de lange termijn. Door mensen over een langere periode te volgen binnen coproductie-initiatieven kan inzicht worden verkregen in hoe vertrouwen, motivatie en betrokkenheid zich ontwikkelen.

Ook biedt dit onderzoek aanleiding om de rol van sociale veiligheid verder te verdiepen. De resultaten laten zien dat ervaringen met onveiligheid direct invloed hebben op zowel het gebruik van de publieke ruimte als participatiebereidheid. Vervolgonderzoek kan specifiek kijken naar hoe ruimtelijke en sociale interventies deze beleving beïnvloeden.

Tot slot is het interessant om de sociale dimensie van participatie verder uit te werken, bijvoorbeeld door te onderzoeken hoe groepsdynamiek, vriendinnennetwerken en sociale normen participatiegedrag vormen. Dit kan bijdragen aan een beter begrip van participatie als collectief in plaats van individueel proces.

Conclusie

Dit onderzoek had als doel inzicht te krijgen in hoe ervaringen van meiden in de buitenruimte, via sociale factoren, hun bereidheid om te participeren in besluitvorming over die ruimte beïnvloeden. De centrale vraag luidde: **Welke rol spelen sociale factoren in de relatie tussen ervaringen van meiden (13-19 jaar) in de buitenruimte en hun participatiebereidheid in Den Haag Zuidwest?**

Om deze vraag te beantwoorden is kwalitatief onderzoek uitgevoerd, bestaande uit kunstworkshops, informele gesprekken en korte interviews met meiden tussen de 13 en 19 jaar. In deze conclusie worden eerst de hypothesen besproken, waarna de onderzoeksvraag wordt beantwoord.

6.1 Hypothesen

De resultaten laten zien dat salience (ervaren relevantie) een belangrijke rol speelt in de participatiebereidheid van meiden. Meiden die de publieke ruimte intensief gebruiken, zoals respondenten in het Zuiderpark en oudere meiden, geven aan participatie belangrijk te vinden, omdat het direct raakt aan hun dagelijks leven. Tegelijkertijd blijkt dat deze relevantie ontbreekt bij meiden met minder binding met de buurt, zoals internationale studenten bij ROC Mondriaan. Ook bij jongere meiden (13 jaar) is de relevantie minder expliciet aanwezig en vooral afhankelijk van de context. Hiermee wordt H1: *Meiden in Den Haag Zuidwest die negatieve of beperkende ervaringen hebben in de buitenruimte (bijvoorbeeld met onveiligheid of uitsluiting), ervaren participatie vaker als relevant voor hun eigen leefomgeving*, grotendeels bevestigd, maar blijkt deze sterk context- en leeftijdsafhankelijk.

Daarnaast tonen de resultaten dat ease (toegankelijkheid) een cruciale voorwaarde is voor participatie. Deelname blijkt sterk afhankelijk van praktische en sociale factoren, zoals aanwezigheid van begeleiders, locatie, tijd en bereikbaarheid. In de workshops kwam duidelijk naar voren dat deelname vaak via een meidenwerker of school tot stand kwam en soms zelfs toevallig was. Ook sociale toegankelijkheid speelt een grote rol: deelname wordt aantrekkelijker wanneer vriendinnen ook meedoen. Tegelijkertijd vormen drempels zoals afstand, taalbarrières en gebrek aan informatie belemmeringen. Deze bevindingen bevestigen H2: *Wanneer vormen van participatie voor meiden in Den Haag Zuidwest praktisch*

bereikbaar, begrijpelijk en sociaal laagdrempelig zijn, zullen zij eerder bereid zijn deel te nemen aan participatie over hun leefomgeving.

Wat betreft trust (vertrouwen) laten de resultaten een meer genuanceerd beeld zien. Meiden geven regelmatig aan onzeker te zijn over de vraag of hun input daadwerkelijk invloed heeft. Uitspraken zoals 'misschien, ligt eraan of er iets mee gedaan wordt' en 'ik ben een kind' wijzen op een laag of voorwaardelijk vertrouwen. Tegelijkertijd is er bij sommige oudere respondenten sprake van meer vertrouwen, mits zij het gevoel hebben dat er daadwerkelijk wordt geluisterd. Vertrouwen blijkt dus geen vast gegeven, maar afhankelijk van eerdere ervaringen en percepties van invloed. H3: *Meiden in Den Haag Zuidwest zijn eerder bereid om te participeren wanneer zij verwachten dat hun inbreng daadwerkelijk wordt meegenomen in besluitvorming en zij zich serieus genomen voelen door betrokken instituties, wordt daarmee deels bevestigd, maar vooral in voorwaardelijke vorm.*

De aanvullende hypothese (H4), waarin werd verondersteld dat negatieve ervaringen met sociale onveiligheid in de buitenruimte indirect de participatiebereidheid van meiden verminderen, wordt deels ondersteund door de resultaten. Uit de gesprekken en observaties blijkt dat gevoelens van onveiligheid, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van jongensgroepen of onoverzichtelijke situaties, leiden tot vermijdingsgedrag. Meiden geven aan bepaalde plekken of tijdstippen te vermijden, met name in de avond. Hierdoor zijn zij minder zichtbaar en minder aanwezig in de publieke ruimte. Deze verminderde aanwezigheid lijkt niet alleen gevolgen te hebben voor hun gebruik van de ruimte, maar ook voor hun betrokkenheid bij diezelfde ruimte. Wanneer meiden zich minder verbonden voelen met plekken die zij vermijden, neemt ook de motivatie om hierover mee te denken af. Tegelijkertijd laten de resultaten ook zien dat negatieve ervaringen niet uitsluitend een beperkend effect hebben. Juist ervaringen met onveiligheid of uitsluiting lijken participatie voor sommige respondenten ook relevanter te maken, omdat zij verandering willen zien in hun leefomgeving. Negatieve ervaringen lijken daarmee een dubbel effect te hebben: enerzijds vergroten zij de ervaren urgentie om mee te praten over de buitenruimte, terwijl zij anderzijds juist kunnen leiden tot afstand, vermijding en minder betrokkenheid bij participatieprocessen. De resultaten suggereren daarmee dat sociale veiligheid niet alleen direct van invloed is op ruimtelijk gedrag, maar via meerdere routes indirect doorwerkt in participatiebereidheid. Hiermee levert dit onderzoek een aanvulling op bestaande literatuur,

door te laten zien dat ervaringen in de buitenruimte via sociale factoren een belangrijke schakel vormen in participatieprocessen.

6.2 Participatiebereidheid van meiden in Den Haag Zuidwest

Op basis van de resultaten kan de onderzoeksvraag als volgt worden beantwoord: Meiden in Den Haag Zuidwest worden gemotiveerd om te participeren in coproductie-initiatieven wanneer deze aansluiten bij hun dagelijkse ervaringen in de publieke ruimte (salience), laagdrempelig en sociaal toegankelijk zijn (ease), en wanneer zij het vertrouwen hebben dat hun inbreng serieus wordt genomen en invloed heeft (trust). De bevindingen laten zien dat participatiebereidheid sterk verweven is met de manier waarop meiden de publieke ruimte ervaren. Sociale veiligheid speelt hierin een centrale rol. Zoals eerder besproken, blijken negatieve ervaringen in de buitenruimte een dubbel effect te hebben: zij kunnen participatie zowel stimuleren als juist belemmeren.

Daarnaast blijkt dat participatie voor veel meiden geen vanzelfsprekende of intrinsieke activiteit is, maar sterk afhankelijk van context. Vooral bij jongere meiden is deelname vaak extern gemotiveerd (bijvoorbeeld via school of begeleiding), terwijl oudere meiden vaker intrinsieke motivatie tonen, zoals het willen verbeteren van de wijk of het gevoel dat jongeren ondervertegenwoordigd zijn. Een ander belangrijk inzicht is het belang van sociale netwerken. Vriendinnen spelen een cruciale rol in zowel het gebruik van de publieke ruimte als in participatiebereidheid. Deelname wordt aantrekkelijker en toegankelijker wanneer het in groepsverband plaatsvindt.

Tot slot blijkt vertrouwen een belangrijke voorwaarde voor daadwerkelijke deelname. Veel meiden staan open voor participatie, maar deelname blijft afhankelijk van de verwachting dat hun stem serieus genomen wordt.

6.3 Samenvattend inzicht

Participatie van meiden in coproductie rondom de publieke ruimte is geen vanzelfsprekend gegeven, maar ontstaat op het snijvlak van ervaringen, sociale context en percepties van invloed. Met name sociale veiligheid, groepsdynamiek en vertrouwen bepalen of meiden zich niet alleen gebruiker, maar ook mede-eigenaar voelen van hun leefomgeving.

6.4 Aanbevelingen voor beleidsmakers

Aanbeveling 1: Organiseer participatie in groepsverband. Aangezien bijna alle respondenten aangeven dat zij sneller meedoen aan initiatieven met een vriendin, zouden participatieactiviteiten voor meiden zoveel mogelijk in groepsverband georganiseerd moeten worden.

Aanbeveling 2: Gebruik creatieve en informele werkvormen. Creatieve en visuele werkvormen sluiten beter aan bij jongere meiden dan formele inspraakbijeenkomsten of talige participatievormen, dit werd bevestigd tijdens de kunstworkshops.

Aanbeveling 3: Laat zichtbaar zien wat er met input gebeurt. Vertrouwen lijkt sterk afhankelijk van zichtbare terugkoppeling. Participatieprocessen zouden daarom expliciet moeten laten zien wat er met input van meiden gebeurt.

Aanbeveling 4: Zie sociale veiligheid niet alleen als veiligheidsvraagstuk. Sociale veiligheid beïnvloedt niet alleen het gebruik van de publieke ruimte, maar ook de mate waarin meiden zich mede-eigenaar voelen van die ruimte en bereid zijn hierover mee te denken.

Referenties

- Alford, J. (2002). Why Do Public-Sector Clients Coproduce?: Toward a Contingency Theory. *Administration & Society*, 34(1), 32-56.
<https://doi.org/10.1177/0095399702034001004>
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Bovaird, T. (2007). Beyond Engagement and Participation: User and Community Coproduction of Public Services. *Public Administration Review*, 67(5), 846–860.
<http://www.jstor.org/stable/4624639>
- Cooke, B., & Kothari, U. (2001). *Participation: the New Tyranny?* Zed Books.
- De Vries, S., Van Dillen, S. M., Groenewegen, P. P., & Spreeuwenberg, P. (2013). Streetscape greenery and health: Stress, social cohesion and physical activity as mediators. *Social Science & Medicine*, 94, 26–33. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2013.06.030>
- Dinjens, M. (2010). *Burgerparticipatie in de lokale politiek*. Den Haag: Instituut voor Publiek en Politiek.
- Droogleever Fortuijn, J. (2019). Gender en veiligheid in de openbare ruimte. *AGORA Magazine* 19(5), p. 31-33. doi: <https://doi.org/10.21825/agora.v19i5.10520>
- Gil de Zúñiga, H., & Valenzuela, S. (2010). The Mediating Path to a Stronger Citizenship: Online and Offline Networks, Weak Ties, and Civic Engagement. *Sage Journals*.
<https://doi.org/10.1177/0093650210384984>
- Gurstein, P., Lovato, C., & Ross, S. (2003). Youth participation in planning: strategies for social action. *Canadian Journal of Urban Research*, 12(2), 249–274.
<http://www.jstor.org/stable/44320773>
- Hofman, P. & Groenleer, M. (2020). *Burgerparticipatie bij wijkaanpakken voor de warmtetransitie: Inzichten uit de literatuur*. Kennisplatform Wijk van de toekomst.

<https://kennisplatform.wijkvandetoekomst.nl/wp-content/uploads/2023/06/Rapport-Burgerparticipatie.pdf>

Hurenkamp, M., & Tonkens, E. (2020). Ontwerpprincipes voor betere burgerparticipatie.

Bestuurskunde, 29(1) <https://doi.org/10.5553/Bk/092733872020029001007>

Kern, L. (2020). *The feminist city*. Verso Books.

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). (2022). *Sociale veiligheid in de Nederlandse wetenschap*.

<https://storage.knaw.nl/2022-07/KNAW-advies%20Sociale%20veiligheid%20in%20de%20Nederlandse%20wetenschap%20-%20Van%20papier%20naar%20praktijk%20-%20juli%202022.pdf>

Liebrand, R. (2018). *Burgerparticipatie van kwetsbare burgers onder de Omgevingswet*.

[Masterscriptie, Radboud Universiteit]. Radboud Educational Repository.

<https://theses.ubn.ru.nl/server/api/core/bitstreams/9813ebb4-6f38-459d-92bc-010e7137a3c3/content>

Michels, A. (2011). Innovations in democratic governance: how does citizen participation contribute to a better democracy? *International Review of Administrative Sciences*, 77(2): 275-293

Moris, M. & Loopmans, M. (2015). *Jongeren in de publieke ruimte: Onderzoek naar lokale perspectieven*.

Navarrete-Hernandez, P., Vetro, A., & Concha, P. (2021). Building safer public spaces:

Exploring gender difference in the perception of safety in public space through urban design interventions. *Landscape And Urban Planning*, 214.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0169204621001432>

Rittel, H.W.J., & Webber, M.M., (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy Sciences*, 4(2), 155–169. <https://doi.org/10.1007/BF01405730>

Schaapman, C., & Van Zanen, J. (2023). *Uitvoeringsplan NPZW*. NPZW.

<https://npzw.nl/publicatie/uitvoeringsplan/>

Van den Berg, A.C. (2021). Participation in online platforms: Examining variations in intention to participate across citizens from diverse sociodemographic groups. *Perspectives on Public Management and Governance*, 4(3): 259-276

Van Eijk, C., & Steen, T. (2016). Why engage in co-production of public services? Mixing theory and empirical evidence. *International Review of Administrative Sciences*, 82(1), 28-46. <https://doi.org/10.1177/0020852314566007>

Vansteenkiste, M., Lens, W., Donche, V., Aelterman, N. (2016). Motivatie in de klas. In: Verschueren, K., Koomen, H. (Red.) *Handboek Diagnostiek in de leerlingenbegeleiding: Kind en context* (p. 175-198). Garant-uitgevers.

Werkgroep Den Haag Zuidwest. (2025, November). *Meiden in de buitenruimte* [PowerPoint slides]. Scriptiewerkplaats.

Whitaker, G. P. (1980). Coproduction: Citizen Participation in Service Delivery. *Public Administration Review*, 40(3), 240–246. <https://doi.org/10.2307/975377>

Bijlagen

Bijlage 1 – Kunstworkshop 1 (meiden, 13 jaar)

Tijdens de eerste kunstworkshop lag de nadruk op laagdrempelige en concrete vragen, passend bij de jonge leeftijd van de respondenten. Deze werden zowel mondeling, als via een kort vragenkaartje (op papier) gesteld.

Introductie en deelname

- Hoe heb je gehoord over deze workshop?
- Heeft iemand je aangemoedigd om te komen?

Motivatie

- Wat maakte dat jij vandaag mee wilde doen?

Participatiebereidheid

- Wat zou jou motiveren om mee te denken of mee te beslissen over jouw buurt of buitenruimte?

Vertrouwen (trust)

- Heb je het gevoel dat jouw mening iets kan veranderen in jouw buurt?
- Waarom wel of niet?

Bijlage 2 - Kunstworkshop 2 (meiden, 14–19 jaar)

Bij de oudere groep respondenten was meer ruimte voor reflectie en verdieping. Deze vragen werden gesteld via een google formulier.

Introductie en deelname

- Hoe heb je gehoord over deze workshop?
- Wie heeft je aangemoedigd om te komen?

Participatiebereidheid

- Wat zou jij nodig hebben om gemotiveerd te zijn om mee te denken over de buitenruimte?

Vertrouwen (trust)

- Heb je het gevoel dat jouw mening iets kan veranderen in de buurt?
- Waarom wel of niet?

Bijlage 3 – Informele gesprekken (ROC Mondriaan & Zuiderpark)

Tijdens de informele gesprekken is gewerkt met een semi-gestructureerde topiclijst. De vragen werden aangepast aan de situatie en het verloop van het gesprek. Zo werd er bijvoorbeeld doorgevraagd als een respondent wat anders relevants noemde.

Gebruik van de buitenruimte

- Waar ben je meestal buiten?
- Wat doe je daar?
- Ga je meestal alleen of met anderen?

Ervaring en beleving

- Zijn er plekken waar je je fijn voelt? Waarom?
- Zijn er plekken waar je liever niet komt? Waarom?

Sociale factoren

- Wie zijn er meestal aanwezig op die plekken?
- Wat doet dat met hoe jij je daar voelt?
- Vind je dat meiden en jongens de buitenruimte op dezelfde manier gebruiken?
- Voel je dat bepaalde plekken 'van jou' zijn?
- Zou je sneller meedoen als je vriendinnen dat ook doen?

Participatiebereidheid

- (Na korte uitleg over workshops/meidenpanel) Zou je hieraan mee willen doen?
- Wat lijkt je hier leuk of juist minder leuk aan?

Ease (toegankelijkheid)

- Wat zou het moeilijk maken voor jou om mee te doen?

Trust (vertrouwen)

- Denk je dat jouw mening echt iets zou veranderen?
- Denk je dat er naar je geluisterd wordt?

Salience (relevantie)

- Vind je het belangrijk om mee te denken over je buurt?